

Список використаних джерел:

1. Давыдов В. В.: Возрастная и педагогическая психология: Учебник для студентов пед. ин-тов / В. В. Давыдов, Т. В. Драгунова, Л. Б. Ительсон; под ред. А. В. Петровского. – [2-е изд.]. – М.: Просвещение, 1979. – 288 с.
2. Коваль Т. П. Урахування вікових психологічних особливостей учнів під час навчання іноземної мови [Текст] / Т. П. Коваль // Англійська мова та література. – 2006. – № 2 (120) – С. 2.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник]; ред.: К. І. Онищенко. – К.: Ленвіт, 2002. – 327 с.
4. Позакласна робота з англійської мови в початковій школі. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 128 с. – (Б-ка журн. «Англійська мова та література»; вип. 8 (92)). – С. 10-11.

Патієвич О.В.

*асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАВЧАННЯ СТИЛІСТИЧНО УНОРМОВАНОГО НАУКОВОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРАНТІВ ПРИРОДНИЧИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Наукова робота будь-якого писемного жанру являє собою оформлений чинними нормативними засобами наукової мови зміст (смісл, сутність) наукових фактів, явищ, теорій, гіпотез, експериментів.

Одне з найважливіших завдань дослідження – забезпечити гармонійний зв'язок змісту (тема – рема) та форми (структура, характер, обсяги ілюстративного матеріалу, класифікація джерел, бібліографічний опис тощо) наукової роботи, щоб віднайти оптимальну модель з метою адекватного, чіткого й стислого донесення наукової інформації до адресата [1, с. 258].

Принципи оформлення наукових робіт, зокрема мовленнєві, ґрунтуються на вимогах, висунутих до репрезентації науково-дослідної роботи. Їх закріплено відповідними нормативними та інструктивними документами. Утім, як свідчить практика, найкращим прикладом до узагальнення належним чином наукової інформації є ознайомлення й вивчення культури оформлення наукових статей у фахових виданнях [2].

Упровадження авторської методики навчання стилістично унормованого наукового писемного мовлення студентів-магістрантів природничих факультетів потребує формулювання методичних рекомендацій, дотримання яких є запорукою її успішного застосування.

Під час навчання стилістично унормованого наукового писемного мовлення студентів-магістрантів природничих факультетів необхідно розглядати писемне мовлення у форматі тексту-дискурсу: використовувати готові автентичні наукові тексти конкретних жанрів як моделі-зразки для породження аналогічних в змістовому, композиційно-структурному, соціокультурному, лінгвостилістичному та прагматичному аспектах тексти,

які реалізують мовну поведінку в науковій сфері, відображають весь набір екстралінгвістичних характеристик наукової писемної комунікації. Мовленнєву компетенції в письмі слід розглядати в поєднанні з дискурсивною (яка складається з текстового, жанрового, соціального, стратегічного та тактичного компонентів).

У межах іншомовної мовленнєвої компетентності в письмі студенти магістратури повинні навчитися писати *академічні есе, тези доповіді для наукової конференції, наукові статті, анотації до статей, науково-дослідницькі проекти*. Для цього студенти мають оволодіти знаннями про предмет повідомлення (наукові факти, поняття, процеси, явища) і особливості його вербалізації в науковому дискурсі; про особливості вербалізації певних типів взаємодії комунікантів, ролі, що актуалізуються; про жанрове розмаїття наукових текстів; про структурні та лінгвостилістичні та лінгвосоціокультурні особливості різножанрових наукових текстів. Написання наукових текстів потребує формування інтерпретаційних, організаційно-прогностичних, лінгвостилістичних, стратегічно-прагматичних, жанрово-композиційних, соціокультурних, текстово-продуктивних, тактичних умінь.

Рекомендовано розпочинати навчання наукового писемного мовлення на першому курсі магістратури, коли студенти мають певний досвід роботи з науковими джерелами, досвід написання наукових робіт рідною мовою, мають досвід у написанні зв'язних письмових текстів відповідно до жанру та стилю мовлення, коли їхній рівень володіння мовою наближається до B2 (незалежний користувач, просунутий рівень) та C1 (досвідчений користувач, автономний рівень).

Для навчання наукового писемного мовлення, окрім предметних знань та мовленнєвих навичок і вмінь, рекомендовано сформуванню у студентів знання про підстилі наукового стилю мовлення, про класифікацію жанрів наукового стилю, про основні критерії наукового стилю, про основні характеристики наукового дискурсу та засоби їх вербалізації в тексті, про інтертекст та прецедентні феномени та їхні функції в науковому тексті; про піджанрові різновиди, жанрові та дискурсні ознаки, структурні та лінгвальні особливості наукових статей, наукових тез та анотацій.

Під час навчання наукового писемного мовлення необхідно враховувати труднощі, які можуть виникати у студентів, рекомендуємо їх знімати так: лексичні та граматичні труднощі – на орієнтаційному та дотекстовому етапах за допомогою спеціально розроблених вправ. Подолання предметних труднощів потребує інтегрування всіх навчальних дисциплін підготовки майбутніх фізиків, в тому числі й іноземної мови. Роль викладача англійської мови в подоланні предметних труднощів полягає в тому, що він а) обмежує студента у процесі написання статті лише однією науковою темою/проблемою; б) добирає та рекомендує наукову літературу для розширення фахових знань, необхідних для написання наукової статті; в) знайомить (за допомогою англійських текстів) студентів з науковими школами, провідними науковцями та їхніми працями, які стали прецедентними в певній галузі знань; г) добирає й рекомендує англійську літературу для реферування з перспективою подальшого використання в

науково-пошуковій роботі. Логіко-формальні труднощі належить знімати на орієнтаційному текстово-трансформаційному етапах за допомогою спеціально розроблених вправ та завдань, а також під час консультацій у процесі написання статей, наукових тез та анотацій.

Варто брати до уваги труднощі, викликані унаслідок міжстильового взаємозмішання, яке розуміємо як вплив лексичних і граматичних засобів інших не наукових стилів, зокрема використання елементів розмовного, публіцистичного, офіційно-ділового, художнього стилів мовлення.

Навчання стилістично унормованого наукового писемного мовлення рекомендуємо здійснювати на засадах інтегративного, та комунікативного підходів. Основним методом навчання студентів засадах інтегративного підходу визначено *метод проекту*, який ґрунтуються на принципах культуровідповідності, креативності, орієнтації на саморозвиток і самоосвіту, самоактуалізації особистості. Для написання наукової статті з анотацією та тезами до неї рекомендуємо застосовувати дослідницький, міжпредметний (з використанням знань різних дисциплін), з відкритою координацією (викладач ненав'язливо спрямовує роботу учасників проекту, організовуючи в разі необхідності окремі етапи проекту, діяльність окремих його учасників), особистісний (проект наукової статті виконується в рамках магістерського дослідження одним студентом), зрідка парний, середньої тривалості (триває кілька тижнів) проект.

В аспекті комунікативного підходу навчання унормованого наукового писемного мовлення повинне мати загальну комунікативну орієнтацію, спрямовану на кінцевий результат – комунікацію, й відбуватися на принципах комунікативності, ситуативності, функціональності, автентичності, диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності, урахування рідної мови, ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу, стилістичної диференціації; свідомості, активності, наочності, науковості. Основним методичним прийомом реалізації навчання наукового писемного мовлення рекомендуємо застосовувати *прийом вправ*.

Для навчання наукового писемного мовлення належить дібрати *лексичні*, фразеологічні одиниці, мовні кліше, синтаксичні конструкції, композиційні фрагменти текстів та цілісні наукові тексти. Відбір лексики та фразеології рекомендовано здійснювати на основі тематичного критерію, критеріїв сполучуваності, стилістичної нормативності, словотвірної цінності, стройової здатності, подібності лексичних одиниць в іноземній та рідній мовах, багатозначності, частотності. Відбір *граматичного* матеріалу належить здійснювати на основі критеріїв стабільності, зразковості, зіставності та стилістичної унормованості. Відбір *текстів* та композиційних фрагментів тексту необхідно здійснювати на основі критеріїв автентичності, повноти й систематичності представлення літератури майбутньому читачу, інформаційної цінності, новизни, відповідності прагматикону студентів, тематичної цілісності, стилістичної нормативності.

Навчання стилістично унормованого наукового писемного мовлення рекомендуємо здійснювати у чотири етапи.

На першому, *орієнтаційному*, етапі необхідно сформувати знання про стилістичні норми наукових текстів шляхом а) проведення аналізу структурно-композиційних особливостей наукової статті, наукових тез, анотації; б) здійснення аналізу способів досягнення основних характеристик наукового тексту; в) проведення аналізу особливостей і засобів ланцюгового та паралельного типів зв'язку між реченнями та частинами тексту; г) проведення аналізу текстів, які мають відхилення від норм наукового стилю; д) проведення аналізу лексичних та граматичних засобів наукових текстів; е) порівняння наукових текстів з науково-популярними; є) аналізу структурно-композиційних та лінгвостилістичних особливостей власне-наукових та історико-наукових оглядових статей, описових та реферативних анотацій, наукових тез трьох видів: «постановка проблеми», «результати дослідження», «нова методика роботи».

Зі стильовими жанровими особливостями наукових текстів студенти знайомляться у межах модулю 1 «Лінгвостилістичні характеристики фізичних наукових текстів» (4 ауд. і 14 позаауд. годин).

На орієнтаційному етапі рекомендуємо впроваджувати чотири групи вправ: мовленнєві рецептивно-аналітичні вправи в читанні та визначенні загальностильових характеристик наукових текстів; мовленнєві рецептивно-аналітичні вправи в читанні та визначенні жанровоспецифічних характеристик наукових текстів; мовленнєві рецептивно-аналітичні вправи в читанні та визначенні міжстильових характеристик текстів; мовленнєві рецептивно-аналітичні вправи в читанні та визначенні піджанровоспецифічних характеристик наукових текстів: вправи в читанні та визначенні структурно-композиційних та лінгвостилістичних особливостей власне-наукових та історико-наукових оглядових статей, описових та реферативних анотацій, наукових тез трьох видів: «постановка проблеми», «результати дослідження», «нова методика роботи».

Орієнтаційний етап у форматі чотирьох розроблених нами груп вправ рекомендуємо реалізувати у межах теми «Структурні особливості жанрів академічної комунікації» (4 ауд. і 13 позаауд. годин).

На другому, *дотекстовому*, етапі рекомендуємо формувати навички вживання в науковому мовленні стилістично нормованих лексико-фразеологічних та граматичних мовленнєвих одиниць. На цьому етапі належить використовувати чотири групи вправ: некомунікативні лексичні вправи на вживання лексичних та фразеологічних одиниць, релевантних науковому стилю; некомунікативні граматичні вправи на вживання граматичних одиниць, релевантних науковому стилю; некомунікативні вправи на вживання виразів, які використовуються в ситуаціях написання наукового тексту; трансформаційні та коректурні умовно-комунікативні вправи на моделювання речень, які за лексичними та граматичними ознаками відповідають нормам наукового стилю.

Дотекстовий етап у форматі чотирьох розроблених нами груп вправ рекомендуємо реалізувати у межах модулю «Лінгвістичні параметри науково-академічної комунікації» (4 ауд. і 12 позаауд. годин).

На третьому, *текстово-трансформаційному*, етапі рекомендуємо формувати уміння моделювати стилістично нормовані наукові тексти вказаних жанрів з готового текстового матеріалу. Для цього слід використовувати три групи вправ: трансформаційні комунікативно-стилістичні вправи на формування логічності викладу, аргументованості, наявності формату наукової дискусії, нейтральної емоційності тексту, абстрагованості та об'єктивності викладу інформації, на використання способів та ситуацій уведення інтертекстуального матеріалу; підстановчі та трансформаційні вправи на вживання речень-скрепів, слів, які служать для вираження пояснення, конкретизації, аргументації тощо; трансформаційні вправи на переформатування фрагментів тексту, які належать до іншого стилю, зокрема науково-популярного, в науковій мовленнєві текстуально-стилістичні та комунікативно-стилістичні вправи.

Текстово-трансформаційний етап у форматі трьох груп вправ рекомендуємо реалізувати у межах модулю «Особливості англійської академічної фахово-орієнтованої комунікації» (5 ауд. і 10 позаауд. годин).

Четвертий, *текстово-проектний*, етап слід присвятити формуванню умінь написання стилістично нормованих наукових текстів з використанням методу проектів; умінь організувати роботу з написання наукових текстів: власне-наукових та історико-наукових оглядових статей, описових та реферативних анотацій, наукових тез трьох видів: «постановка проблеми», «результати дослідження», «нова методика роботи» (структурно-композиційних, лексико-стилістичних, стилістично-фразеологічних, морфолого-стилістичних, стилістично-синтаксичних, комунікативно-стилістичних, текстуально-стилістичних умінь).

Текстово-проектний етап рекомендуємо реалізувати у межах модулів «Науково-дослідницький проект як жанр наукового письма» (8 ауд. / 27 позаауд. год.) та «Наукова конференція» (2 ауд. / 3 позаауд. год.) та паралельно з написанням магістерських робіт.

Для оцінки стилістичної унормованості наукового писемного мовлення рекомендуємо використовувати критерій *змістово-сислової адекватності* (рівень науковості теми та кола проблем, викладених у тексті; ступеня інформативності, доказовості та вірогідності одержаних результатів); критерій *композиційно-структурної організованості* (зовнішнє оформлення наукових текстів відповідно до жанру: наявність усіх компонентів тексту; правильність оформлення таблиць, графіків, рисунків, формул, шрифтових виділень, посилань, зносок; оцінка композиції тексту відповідно до жанру: наявність структурно-композиційних елементів тощо); критерій *лінгвостильової відповідності* (оцінка відповідності лексичних, фразеологічних, морфологічних, синтаксичних одиниць науковому стилю; текстуально-стилістичної відповідності нормам наукового стилю: відсутності/наявності фрагментів тексту, які належать до іншого стилю); критерій *прагматичної відповідності* (комунікативно-стилістичної відповідності нормам наукового стилю: адекватності/неадекватності змісту тексту комунікативному наміру автора; ступеня логічності, абстрагованості, об'єктивності, точності,

нейтральної емоційності, експліцитності); критерій *стислості* (оцінка умінь компресувати інформацію та виділяти головне).

Список використаних джерел:

1. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – К.: «Центр навчальної літератури», 2006. – 312 с.
2. Сафонова Н. М. Студентська наукова стаття: методичні рекомендації до мовленнєвого оформлення структурних елементів / Н. М. Сафонова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. – 2013. – № 9 (2). – С. 66-75. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vluf_2013_9\(2\)_14.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vluf_2013_9(2)_14.pdf)

Радченко О.О.

студентка,

Науковий керівник: Шевцова Н.О.

викладач кафедри германської філології,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ В УЧНІВ 11 КЛАСУ ЗНЗ

Сучасні процеси інтеграції України до Європи зумовили гостроту соціального замовлення на оволодіння іноземною мовою (ІМ) як засобом міжкультурного спілкування. Якісно сформована німецькомовна компетентність (НМК) у говорінні дозволить уникнути мовних бар'єрів та інших перепон у спілкуванні та в подальшій роботі з НМ. Проте, у процесі формування і розвитку іншомовних навичок та вмінь необхідно враховувати психолінгвістичні особливості говоріння, які суттєво впливають на якість навчання німецької мови (НМ) в учнів 11 класів ЗНЗ.

Аналіз методичної літератури показав, що попередньо питанням іншомовної компетенції у говорінні займалися І.Л. Бім, С.Ю. Ніколаєва, О.М. Соловова [1, с. 4-8; 5, с. 118; 6, с. 76] Процеси породження і сприймання мовлення вивчалися такими вченими-психолінгвістами, психофізіологами, психологами як І.О.Зимня, О.О.Леонт'єв [4, с. 13; 3, с. 5 – 7]. Психологічний аспект вивчали М.І. Жинкін, І.О. Зимня, О.О. Леонт'єв, Є.І. Пассов [2, с. 27; 4, с. 45; 7, с. 43]. В.А. Бухбіндер та Е.П. Шубін вивчали ситуативність мовлення [10, с. 55].

Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю визначення сукупності психолінгвістичних передумов, які сприяли б ефективному формуванню НМК у говорінні в учнів 11 класу ЗНЗ. Метою нашої статті є психолінгвістичне обґрунтування передумов процесі формування НМК у говорінні в учнів 11 класу ЗНЗ.